

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora - Nova vizija za dokončanje ekonomske in monetarne unije**(mnenje na lastno pobudo)**

(2019/C 353/06)

Poročevalka: **Judith VORBACH**

Sklep plenarne skupščine	24.1.2019
Pravna podlaga	člen 32(2) poslovnika mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	2.7.2019
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	17.7.2019
Št. plenarnega zasedanja	545
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	159/2/9

Preambula

To mnenje je eno od dveh mnenj v svežnju EESO na lastno pobudo, ki se pripravljata hkrati, in sicer mnenje Za bolj odporno in trajnostno evropsko gospodarstvo ter mnenje Nova vizija za dokončanje ekonomske in monetarne unije. Sveženj naj bi pomenil neposreden prispevek k načrtu gospodarskih ukrepov novega Evropskega parlamenta in Evropske komisije, ki v letu 2019 začenjata novi mandat. Jasno je, da je potrebna nova evropska gospodarska strategija: pozitivna podoba prihodnjega razvoja gospodarstva EU v širšem svetu, ki bi pomagala povečati odpornost EU na gospodarske šoke ter ekonomsko, socialno in okoljsko trajnost njenega gospodarskega modela. Tako bo EU znova pridobila zaupanje državljanov in povečala stabilnost ter blaginjo za vse Evropejce. Strategija, ki nadgrajuje napredek, dosežen v zadnjih letih, bi lahko utrla pot nadaljnjemu povežovanju na gospodarskem, fiskalnem, finančnem, socialnem in političnem področju, ki je nujno za uresničitev ciljev evropske ekonomske in monetarne unije.

EESO je že leta 2014 pripravil mnenje o dokončanju EMU. V njem je predstavil razčlenitev na monetarni in finančni steber, gospodarski steber, socialni steber ter politični steber. O vsakem stebru je sprejel še ločeno mnenje. V tem mnenju ohranja strukturo štirih stebrov, s katero želi ponazoriti napredek in pomanjkljivosti EMU ter na koncu predlagati seznam priporočil za močno, vključujočo in odporno monetarno unijo, ki bodo poslana novi Komisiji in Evropskemu parlamentu. Na splošno EESO poziva evropske institucije in nacionalne vlade, naj se v okviru reforme EMU odločijo za bistveno ambicioznejše korake, da bi dosegli bolj povezano, demokratično in socialno boljše razvito Unijo.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Čeprav so bili na poti k dokončanju EMU že doseženi pomembni koraki, je treba vsakega od njenih nosilnih stebrov še dodatno okrepiti. Pri tem je treba skrbno paziti na ravnovesje, saj bi z zapostavljanjem enega ali več stebrov lahko nastal nevaren neenakomeren položaj, in vedno upoštevati izzive, ki jih prinašajo podnebne spremembe. Stebri tudi medsebojno vplivajo drug na drugega. Socialni vidik gospodarskega stebra na primer pomaga krepiti socialni steber in obratno. Nekatere konkretne ukrepe je mogoče uvrstiti k več stebrom.

1.2 Čeprav je EMU treba nemudoma dokončati, napredek v tej smeri ovirajo različni pogledi držav članic na nadaljnjo usmeritev. Slabim gospodarskim obetom se pridružujejo še geopolitične negotovosti in načrtovani izstop Združenega kraljestva iz EU. Drugi veliki izzivi so še razlike med državami članicami, neenaka porazdelitev dohodka in premoženja, podnebna kriza in napovedani demografski razvoj.

1.3 Odpornost na krize je nujen, vendar ne zadosten pogoj za dokončanje EMU. Potrebna je tudi pozitivna vizija, kot je izražena v členu 3 Pogodbe o EU. Glede na sedanje okoliščine EESO priporoča naslednje prednostne naloge: trajnostna in vključujoča rast, zmanjševanje neenakosti, navzgor usmerjena konvergenca, skrb za povečanje produktivnosti in konkurenčnosti v skladu s cilji strategije Evropa 2020, dobri pogoji za podjetja in okolje, ki spodbuja naložbe, kakovostna delovna mesta in ustrezne plače, boj proti revščini in socialni izključenosti, stabilne in vzdržne javne finance, stabilen finančni sektor ter doseganje ciljev trajnostnega razvoja za leto 2030 in pariškega podnebnega sporazuma.

1.4 EESO glede posameznih nosilnih stebrov EMU priporoča naslednje:

1.4.1 Stabilen monetarni in finančni steber kot temelj splošnega makroekonomskega razvoja

- Evropska centralna banka (ECB): utrditev njene stabilizacijske vloge in ohranitev njene neodvisnosti;
- odločni ukrepi za dokončanje bančne unije in unije kapitalskih trgov z naslednjimi prednostnimi nalogami: stabilizacija za ustvarjanje zaupanja, učinkovita regulacija, ravnovesje med delitvijo in zmanjšanjem tveganja za preprečitev ponovne obremenitve javnih proračunov v primeru krize, upoštevanje socialnih posledic regulacije, vključitev podnebnih ciljev in varstvo potrošnikov;
- bančna unija: ohranitev enotnega mehanizma za reševanje (EMR) in izvajanje evropskega sistema jamstva za vloge (EDIS), obnovev razprave o strukturni reformi in bančništvu v senci;
- unija kapitalskih trgov: določitev prednostnih nalog, in sicer zlasti izboljšanje nadzora, ustanovitev bonitetne agencije EU, uvedba evropskih varnih sredstev ter zблиževanje na področju pravil o insolventnosti;
- okrepitev mednarodne vloge eura na podlagi stabilne, gospodarsko močne in socialno uravnotežene EMU.

1.4.2 Trden gospodarski steber kot temelj blaginje in socialnega napredka

- okrepitev gospodarskega stebra za izravnavo razlik med državami ter za spodbuditev rasti, produktivnosti in konkurenčnosti;
- uravnoteženost ukrepov na strani ponudbe in povpraševanja, kar trenutno pomeni povečanje na strani povpraševanja, z večjim vključevanjem pregleda socialnih kazalnikov v evropski semester, krepitev sistema določanja plač in avtonomije socialnih partnerjev, hitra vzpostavitev Evropskega organa za delo, upoštevanje „zlatega pravila za naložbe“ na način, ki ne ogroža srednjeročne finančne in fiskalne stabilnosti;
- vzpostavitev fiskalne zmogljivosti euroobmočja, ki bi se financirala iz skupnega dolžniškega instrumenta, ter pogojenost izplačil s krepitvijo ekonomske in socialne strukture. Aktualni predlogi so komaj prvi korak v to smer;
- ukrepi za omejitev nepošteno davčne konkurence ter preprečevanje davčnih utaj in izogibanja davkom.

1.4.3 Izvajanje socialnega stebra kot temelja blaginje in socialnega napredka

- minimalni socialni standardi v državah članicah z visoko ravno varstva;
- prizadevanja za pravično ravnovesje med trdno ekonomsko podlago in močno socialno razsežnostjo;
- razširitev razprave o finančnem ministru EU, da se bo razpravljalo tudi o enakovrednem položaju za delo in socialne zadeve na ravni EU.

1.4.4 Politični steber kot temelj demokracije, solidarnosti in enotnosti

- okrepitev vključevanja Evropskega parlamenta, socialnih partnerjev in drugih organizacij civilne družbe v ključne odločitve na področju socialne in gospodarske politike;

— solidarno in enotno delovanje kot temelj blaginje in miru v EU ter za zagotovitev političnega in gospodarskega pomena EU v svetovnem merilu;

— hiter pristop preostalih držav EU k euroobmočju.

2. Dokončanje EMU – dosežki, izzivi in cilji

2.1 Na poti do dokončanja EMU je bil že dosežen pomemben napredek, tako da ima ta danes obsežen skupni pravni red. Leta 2015 so bili v poročilu petih predsednikov predstavljeni ambiciozni načrti za poglobitev EMU. Junija 2019 je Komisija objavila dokument z naslovom *Deepening Europe's Economic and Monetary Union: Taking stock four years after the Five Presidents' Report (Poglobitev evropske ekonomske in monetarne unije: pregled stanja pet let po objavi poročila petih predsednikov)* ⁽¹⁾, v katerem je pregledala od takrat doseženi napredek in države članice pozvala k nadaljnjim ukrepom. EESO se pridružuje temu pozivu. Tako na področju finančnega kot gospodarskega stebra, pa tudi v zvezi s socialnim in demokratičnim stebrom, so še vedno nujno potrebni nadaljnji ukrepi. EESO opozarja zlasti, da je nujno poiskati ravnovesje med vsemi področji, ki tudi medsebojno vplivajo drug na drugega.

2.2 Čeprav si vse države članice želijo ohraniti euro, nadaljnjo poglobitev EMU ovirajo njihovi različni pogledi na prihodnjo usmeritev. Ti se kažejo v nesoglasjih glede delitve tveganja, ki je povezana s čezmejnimi prenosi ali skupno odgovornostjo. V nasprotju s tem je pristop zmanjševanja tveganja, pri katerem je pritisk za prilagajanje odgovornost posameznih držav, gospodarsko odpornost pa je treba doseči s strukturnimi spremembami. Vendar ni dovolj, da se osredotočimo le na to razliko, saj je treba upoštevati tudi različne strankarske vidike in stališča civilne družbe. Za dokončanje EMU pa je treba sprejeti pristop, ki presega različne posamične interese in perspektive ter priznava, da sta solidarnost in pripravljenost na kompromise nujna osnova za dobro skupno prihodnost v Evropi.

2.3 Trenutne gospodarske razmere predstavljajo izziv; po dolgi krizi se je gospodarstvo EMU leta 2014 ponovno začelo krepiti, vendar se je njegov razvoj v drugi polovici 2018 znova upočasnil. K temu je prispevalo več dejavnikov, kot so upad trgovine in upočasnitev gospodarskega razvoja v svetovnem merilu, nerešeni trgovinski spori in tudi notranje negotovosti, kot je načrtovani brexit. Znotraj euroobmočja je bila upočasnitev gospodarskega zagona zaradi odvisnosti od zunanjega povpraševanja ter specifičnih nacionalnih in sektorskih dejavnikov še večja. Zadržan gospodarski razvoj v EU se bo po vsej verjetnosti nadaljeval ⁽²⁾. Podnebna kriza, tehnološke spremembe, protekcionizem, kibernetični napadi ter digitalne in kriptovalute sodijo med izzive, s katerimi se bo treba soočiti v prihodnje. Nedavno poročilo Evropskega sistema za strateško in politično analizo (ESPAS) navaja, da je porast globalne temperature, ki bo med drugim povzročil precejšen upad produktivnosti, danes najbolj pereč politični problem z velikimi gospodarskimi in finančnimi posledicami ⁽³⁾.

2.4 Čeprav EU kot celota zaradi razmeroma visokega bruto domačega proizvoda – zbirno in na prebivalca – ter vse višjih stopenj zaposlenosti v zadnjih letih v svetovnem merilu velja za sorazmerno bogato regijo, pa socialne neenakosti med regijami in državami članicami ter znotraj posameznih družb ovirajo kohezijo ⁽⁴⁾. Revščina in socialna izključenost ogrožata 22 % državljanov EU. V več južnoevropskih državah so realne plače leta 2019 v povprečju nižje kot leta 2009, kar še dodatno povečuje dejansko razhajanje glede ravni družbeno-gospodarske blaginje ⁽⁵⁾. Tudi razlika med plačami moških in žensk je pogosto še velika, velik del delovno sposobnega prebivalstva pa se spopada z brezposelnostjo ali revščino kljub zaposlitvi. V zvezi z razdelitvijo zasebnega neto premoženja gospodinjstev ECB ugotavlja, da je v euroobmočju veliko neravnovesje, saj ima 10 % najbogatejših v lasti 51,2 % skupnega neto premoženja ⁽⁶⁾. To pa ustvarja plodna tla za nastanek socialnih napetosti in delitev.

2.5 Potrebna je boljša odpornost na krize, vendar to ni dovolj. Za dokončanje EMU je potrebna pozitivna vizija, kakršna je v členu 3 Pogodbe o EU, ki med drugim govori o prizadevanjih za konkurenčno socialno tržno gospodarstvo, usmerjeno v polno zaposlenost in socialni napredek, ter o varstvu okolja. Z današnjega vidika EESO priporoča naslednje cilje: trajnostna in vključujoča rast, zmanjševanje socialnih in gospodarskih neenakosti, navzgor usmerjena konvergenca, skrb za povečanje produktivnosti in ohranitev konkurenčnosti v skladu s cilji strategije Evropa 2020, ki vključujejo tudi cilje „onkraj BDP“ ⁽⁷⁾, dobri pogoji za podjetja in naložbe, kakovostna delovna mesta in ustrezne plače, boj proti revščini in socialni izključenosti, stabilne in vzdržne javne finance, stabilen finančni sektor ter doseganje ciljev trajnostnega razvoja za leto 2030 in pariškega podnebnega sporazuma. EESO opozarja tudi na mnenje na lastno pobudo Za bolj odporno in trajnostno evropsko gospodarstvo.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/deepening-emu-taking-stock-four-years-after-five-presidents-report_sl

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/european-economic-forecast-spring-2019_sl

⁽³⁾ ESPAS: *Global Trends to 2030, Challenges and Choices for Europe (Svetovni trendi do leta 2030 – izzivi in možnosti za Evropo)*, april 2019, <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/node/1362>

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_addressing-inequalities_sl.pdf

⁽⁵⁾ ETUC (Evropska konfederacija sindikatov): *Benchmarking Working Europe 2019*.

⁽⁶⁾ Evropska centralna banka: *The Household Finance and Consumption Survey: results from the Second wave (Raziskava o gospodinjstkih finančah in potrošnji – rezultati drugega kroga)*, št. 18, december 2016.

⁽⁷⁾ Mnenje EESO UL C 177, 18.5.2016, str. 35.

3. Monetarni in finančni steber – temelj gospodarskega razvoja

3.1 EESO poudarja velik pomen stabilizacijske vloge ECB v primeru krize. Tako je bila že samo napoved predsednika ECB, da bo banka po potrebi kupovala državne vrednostne papirje (program dokončne denarne transakcije (OMT)), dovolj za umiritev trgov. Na podlagi programa kvantitativnega rahljanja, ki je bil uveden leta 2015 za doseg ciljne stopnje inflacije, so se dodatno znižale obresti, s čimer je bil olajšan dostop do likvidnih sredstev. Dejstvo, da banke trenutno deponirajo sredstva pri ECB, celo z negativnimi obrestnimi merami, kaže na nujnost razširitve gospodarskega stebra EMU. EESO poleg tega predlaga, naj se utrdi vloga ECB kot posojilodalca v skrajni sili. Neodvisnost ECB je treba ohraniti tudi v prihodnje.

3.2 Kot kaže študija ECB, finančni sektor EMU zadovoljivo izpolnjuje svojo funkcijo financiranja MSP⁽⁸⁾. MSP kot glavne težave navajajo razpoložljivost kvalificirane delovne sile in izkušenih vodstvenih delavcev ter težave pri iskanju strank, medtem ko pomanjkanje dostopa do financiranja štejejo za manj problematično. V nekaterih državah so te težave podjetij večje, vendar se tudi tam razmere izboljšujejo. Študija ECB je zajela vzorec 11020 podjetij v euroobmočju, od katerih jih ima 91 % manj kot 250 zaposlenih. EESO poudarja, da so stabilni temelji financiranja pomembni tudi za velika podjetja.

3.3 EESO izrecno poziva institucije EU, naj si dosledno prizadevajo za dokončanje bančne unije in unije kapitalnih trgov, kar bi omogočilo dokončno premostitev finančne krize in uresničitev odporne EMU, v kateri bo ponovno vzpostavljeno polno zaupanje. Pri tem je treba ustvariti ravnovesje med delitvijo in zmanjšanjem tveganja, tako da se po možnosti prepreči obremenitev javnih proračunov v primeru krize na nacionalni ravni ali na ravni Unije. Pri regulaciji finančnega trga mora imeti učinkovitost prednost pred kompleksnostjo. Upoštevati je treba tudi socialne posledice regulacije, varstvo potrošnikov pa mora imeti pomembno mesto.

3.3.1 V EU je delež financiranja z bančnimi posojili v primerjavi z ZDA bistveno višji od financiranja z lastniškim kapitalom. EESO zagovarja diverzifikacijo virov financiranja in s tem večjo delitev tveganj, kar v EU pomeni večji poudarek na financiranju z lastniškim kapitalom.

3.4 EESO se seznanja z napredkom v okviru bančne unije in poudarja pozitivno vlogo Komisije. Vseeno in kljub drugačnim napovedim države članice še niso sprejele skupnega sklepa o uporabi evropskega mehanizma za stabilnost kot varovala za enotni mehanizem za reševanje (EMR). Poleg tega še naprej zavračajo nadaljnje korake za uvedbo evropskega sistema jamstva za vloge (EDIS), ki je nujno potreben.

3.4.1 EESO meni, da je že skrajni čas za konkreten časovni načrt za EDIS⁽⁹⁾, in priporoča, naj uporabo evropskega mehanizma za stabilnost kot zadnjega varovala za EMR spremljajo ukrepi za okrepitev slednjega, za zmanjšanje obsega posojil na socialno trajnosten način ter za uvedbo trdnih minimalnih zahtev glede lastnih sredstev in kvalificiranih obveznosti (MREL)⁽¹⁰⁾. Poleg tega je treba v okviru bančne unije dosledno nadaljevati tudi z ukrepi za preprečevanje pranja denarja⁽¹¹⁾. Ponovno je treba začeti razpravo o strukturni reformi bančništva s ciljem zmanjšati tveganje na sprejemljivo raven. EESO se zavzema tudi za to, da se večja pozornost nameni nujni regulaciji bančništva v senci.

3.4.2 EESO ponovno poziva, naj izboljšanje in utrditev stebrov bančne unije spremlja izvajanje ciljev trajnostnega razvoja in pariškega podnebnega sporazuma. Z vidika kapitalnih zahtev bi bilo treba ugodneje obravnavati okolju prijazne naložbe in različna nezahtevna, vključujoča dolgoročna posojila, zlasti če so povezana z energijsko učinkovitostjo, obnovljivimi viri energije itd.

3.5 Dokončanje unije kapitalnih trgov bo pripomoglo k blaženju šokov in spodbujanju naložb podjetij, s čimer se bo povečala konkurenčnost⁽¹²⁾. Za razliko od bančne unije, ki temelji na jasno opredeljenih stebrih, unija kapitalnih trgov zajema kar precejšnje število različnih pobud, kot so direktiva o trgih finančnih instrumentov (MIFID), direktiva o plačilnih storitvah ali vseevropski osebni pokojninski produkt (PEPP). Končno splošno oceno je težko podati, vendar EESO priporoča naslednja načela načrtovanja: prvič, osredotočiti se je treba na ključne projekte. Prednost je treba dati izboljšanju nadzora. Komisija naj tudi znova oživi razpravo o ustanovitvi bonitetne agencije EU. Glede varnih sredstev (*safe asset*) EESO z zanimanjem pričakuje predlog Komisije. Drugič, prizadevati si je treba za uskladitev pravil o insolventnosti in obdavčitvi dohodkov pravnih oseb. V tem smislu EESO pozdravlja korake v smeri uvedbe skupne osnove za davek od dohodkov pravnih oseb, pri čemer so potrebni tudi ustrezni ukrepi za boj proti nepošteni davčni konkurenci.

⁽⁸⁾ Evropska centralna banka: Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area (Raziskava o dostopu podjetij v euroobmočju do financiranja), april–september 2018, november 2018.

⁽⁹⁾ Mnenje EESO UL C 237, 6.7.2018, str. 46.

⁽¹⁰⁾ Term sheet on the European Stability Mechanism Reform (Dokument o pogojih reforme evropskega mehanizma za stabilnost), 4.12.2018.

⁽¹¹⁾ Poročilo Euroskupine voditeljem o poglabljanju EMU, 4.12.2018.

⁽¹²⁾ Unija kapitalnih trgov, prispevek Evropske komisije za zasedanje Evropskega sveta, 21. in 22. 3. 2019.

3.6 EESO pozdravlja pobudo za krepitev mednarodne vloge eura, ki je trenutno druga najpomembnejša valuta za ameriškim dolarjem. Evropska komisija v ta namen priporoča dokončanje EMU, bančne unije in unije kapitalskih trgov, dodatne pobude za finančni sektor in večjo uporabo eura na področju energetike, surovin in prometa, poleg tega pa poziva, naj EU nastopa enotno glede strateških in gospodarskih vprašanj. Vendar po mnenju EESO ti ukrepi niso dovolj. Socialna kohezija, navzgor usmerjena gospodarska konvergenca in gospodarska moč ter spodbujanje konkurenčnosti in inovativnosti so prav tako nujni temelji za dober razvoj in s tem za večjo mednarodno vlogo eura. EESO pri tem opozarja na svoje mnenje o večji mednarodni vlogi eura.

4. Gospodarski steber – temelj blaginje in socialnega napredka

4.1 Denarna politika ECB deluje enako za vse države euroobmočja, vendar se lahko zunanjetrgovinska neravnovesja okrepijo, države so lahko v različnih cikličnih položajih in so neenakomerno odporne na pretrese. Hkrati države euroobmočja ne morejo uporabljati instrumentov nacionalne monetarne in tečajne politike. Zato je treba gospodarski steber razširiti, da se spodbudijo naložbe v trajnostno rast, povpraševanje potrošnikov, produktivnost in konkurenčnost. Uravnoteženost ukrepov na strani ponudbe in na strani povpraševanja je zato nujna. Komisija za leto 2019 in naprej pričakuje pozitivne učinke rasti zaradi zasebnega povpraševanja potrošnikov in naložb⁽¹³⁾. Po mnenju EESO je treba ta zagon pospešiti.

4.2 Evropski semester ima pomembno vlogo pri makroekonomskem zblíževanju. EESO pozdravlja namero Komisije, da bolj upošteva pregled socialnih kazalnikov (*Social Scoreboard*), ki ga predvideva evropski steber socialnih pravic. Socialna varnost povečuje zaupanje v finančno zanesljivo prihodnost in pozitivno vpliva na skupno povpraševanje. EESO se zavzema za to, da se evropski semester izkoristi tudi za predloge o uporabi dodatnih meril odpornosti, usmerjenih v odpravo socialnih neenakosti in varstvo podnebja.

4.3 Zadostna kupna moč temelji na dobro plačanih delovnih mestih. Ovira za to pa je dejstvo, da običajno realne plače v povprečju rastejo počasneje kot produktivnost⁽¹⁴⁾. Zato EESO priporoča krepitev plačnih sistemov in avtonomije socialnih partnerjev. Za zagotovitev poštene konkurence je treba za vse zaposlene uveljaviti vse sprejete minimalne standarde. Poleg tega bi bilo treba preučiti možnost določitve razpoložljivih instrumentov in okvira na ravni EU, ki bi države članice podpirali in jih usmerjali pri njihovih prizadevanjih za razvoj sistemov minimalnega dohodka. Hitra ustanovitev načrtovanega Evropskega organa za delo je pomemben korak v boju proti nepošteni konkurenci.

4.4 Vlaganja v socialna stanovanja, izobraževanje, raziskave, digitalizacijo, varstvo podnebja, trajnostno mobilnost in obnovljive vire energije niso le gospodarska spodbuda in pomemben instrument gospodarske politike, temveč zagotavljajo tudi proizvodne zmogljivosti za prihodnjo blaginjo in konkurenčnost⁽¹⁵⁾. Čeprav je Evropski sklad za strateške naložbe (EFSI) korak v pravo smer, pa je potrebnih še veliko ukrepov. Neto javne naložbe kot odstotek BDP v euroobmočju na primer stagnirajo okoli vrednosti nič. Pomemben korak je izboljšanje upravljanja fiskalne politike.

4.5 V ta namen je na voljo dovolj manevrskega prostora, ne da bi bilo treba spreminjati primarno zakonodajo. PDEU sicer kot glavni cilj gospodarske politike EU določa stabilnost cen, vendar je treba ta cilj doseči na podlagi uravnotežene gospodarske rasti, konkurenčnega socialnega tržnega gospodarstva, katerega cilja sta polna zaposlenost in socialni napredek, ter visoke ravni varstva okolja in izboljšanja njegove kakovosti. Tako zasnovan pristop gospodarske politike omogoča upoštevanje elementov na strani ponudbe in na strani povpraševanja, s čimer je pakt za stabilnost tudi pakt za rast. Za zaščito klavzule o izključitvi iz odgovornosti med državami članicami je bil okvir še zaostren s fiskalnim dogovorom ter s t. i. „dvojčkom“ in „šesterčkom“. EESO zato priporoča takšno izvajanje „zlatega pravila“ za javne naložbe, da ne bo ogrozilo srednjeročne finančne in fiskalne stabilnosti⁽¹⁶⁾. To bi pomagalo ohranjati prihodnje javne naložbe na potrebni ravni, v skladu s pravili o primanjkljaju.

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/european-economic-forecast-spring-2019_sl

⁽¹⁴⁾ Evropska komisija: Letni pregled rasti 2019.

⁽¹⁵⁾ IMF direct, 2014; OECD Economic Outlook (Gospodarska napoved OECD), junij 2016.

⁽¹⁶⁾ Achim Truger (2018): Fiskalpolitik in der EWU. Reform des Stabilitäts- und Wachstumspakts nicht vergessen! (Fiskalna politika v EMU. Ne pozabimo na reformo Pakta za stabilnost in rast!), WISO direkt, Friedrich-Ebert-Stiftung, Bonn.

4.6 Za dokončanje EMU je potrebna skupna fiskalna zmogljivost za euroobmočje. EESO se zavzema za skupni proračun za euroobmočje, ki se lahko financira iz skupnega dolžniškega instrumenta. Poleg tega je treba znova začeti razpravo o evropskem ministru za gospodarstvo in finance⁽¹⁷⁾, ki bi moral biti odgovoren tudi Evropskemu parlamentu. EESO poudarja, da morajo biti izplačila povezana s krepitvijo gospodarske in socialne strukture. V tem smislu je treba opredeliti pojem „strukturne reforme“. Razjasniti je treba razmerje med ukrepi, zajetimi v večletnem finančnem okviru za obdobje 2021–2027⁽¹⁸⁾, ter strukturnimi in investicijskimi skladi.

4.6.1 Komisija za večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027 predlaga evropsko stabilizacijsko funkcijo za naložbe, ki bi jo uporabili v primeru šokov v posameznih državah. Toda predvidena sredstva v višini 30 milijard EUR so povsem nezadostna, da bi imela stabilizacijski učinek. Poleg tega EESO obžaluje, da na vrhu držav euroobmočja decembra 2018 stabilizacijska komponenta v tej obliki ni bila omenjena. Je pa bil na vrhu napovedan dogovor o značilnostih proračunskega instrumenta za konvergenco in konkurenčnost⁽¹⁹⁾. Komisija je k temu pozvala pred vrhom euroobmočja junija 2019 in poudarila, da je pripravljena oblikovati nov zakonodajni predlog⁽²⁰⁾. EESO v tem vidi možen začetek proračuna euroobmočja in bo preučil gospodarske ter socialne posledice načrtovanega instrumenta.

4.6.2 Kot še ena oblika fiskalne zmogljivosti EMU je bilo kot referenca uporabljeno (po)zavarovanje za primer brezposelnosti, za katero bi lahko zagotovili trajno financiranje po merilih, ki jih je treba še opredeliti. V primeru gospodarskega šoka bi se tako lahko ublažili negativni učinki krize. Poleg tega je treba okrepiti nacionalne avtomatske stabilizatorje, kot so nacionalni sistemi zavarovanja za primer brezposelnosti. EESO meni, da je treba dodatno preučiti zamisel o določitvi ustreznih načel za nacionalno zavarovanje za primer brezposelnosti. Tako bi lahko dejansko izboljšali življenjske in delovne pogoje ter okrepili tudi nacionalne avtomatske stabilizatorje.

4.6.3 Načrtuje se tudi sprememba Pogodbe o ustanovitvi evropskega mehanizma za stabilnost, k čemur je Evropska komisija pozvala tudi voditelje držav in vlad. Poleg skupnega varovalnega mehanizma za EMR so v tem okviru med drugim potrebne tudi prilagoditve na področju preventivne finančne pomoči in zagotovitev ustrezne ravni pogojevanja. Predvideni so tudi novi načini sodelovanja med evropskim mehanizmom za stabilnost in Komisijo⁽²¹⁾. EESO svari pred večjo predhodno pogojenostjo preventivne finančne pomoči, saj bi to spodklopalo stabilizacijski učinek tega instrumenta.

4.7 Pri dokončanju EMU ne smemo zapostaviti tudi davčne politike. Škoda zaradi davčnih utaj v celotni EU bi utegnila znašati 825 milijard EUR na leto⁽²²⁾. V EU sta bila erozija davčne osnove in preusmerjanje dobička s strani multinacionalk na primer ocenjena na 50–70 milijard EUR, tj. 0,3 % BDP EU, preden so bili sprejeti celoviti ukrepi proti izogibanju davkom⁽²³⁾. Kljub temu davčne utaje ostajajo velik problem, ki ga je treba rešiti. Hkrati pa so davčna obremenitev in socialni prispevki za delo v Evropi najvišji na svetu. Z bojem proti agresivnemu davčnemu načrtovanju in davčnim utajam ter z odpravo posebnih ureditev, ki jih omogočajo vlade in davčni organi⁽²⁴⁾ ter bi jih lahko opisali kot davčne oaze, bi preprečili davčne izgube in ustvarili širšo podlago za javne naložbe za razvoj socialne infrastrukture in blažitev podnebnih sprememb, pa tudi za trajnostno stabilizacijo realnega gospodarstva in finančnega sektorja.

4.7.1 EESO se z velikim zanimanjem seznanja s sporočilom Komisije o uporabi premostitvene klavzule v skladu s členom 48(7) PEU med drugim v davčni politiki. Omogočila bi reformo v smeri glasovanja s kvalificirano večino. Poleg tega je treba dosledno izvajati pobude za boj proti davčnim goljufijam in preprečevanje nepoštena konkurence na področju davka od dohodkov pravnih oseb. EESO pri tem opozarja na svoje mnenje o grožnjah in ovirah za enotni trg⁽²⁵⁾ in pozdravlja predlog, da bi se morali znotraj večletnega finančnega okvira nekateri davki neposredno stekati v proračun EU, da se tako povečajo lastna sredstva.

5. Socialni steber – temelj socialnega in družbenega napredka

5.1 S trajnostnim oblikovanjem monetarnega, fiskalnega in gospodarskega stebra se krepijo tudi socialni temelji EMU. Zgoraj je že omenjenih več elementov, ki krepijo tudi socialni steber. Tako bi na primer vključitev pregleda socialnih kazalnikov v evropski semester pomenila, da bi bilo treba dodatno okrepiti merila, kot sta navzgor usmerjena konvergenca pri minimalnem dohodku ali zajamčenih plačah ter zmanjšanje brezposelnosti (mladih).

⁽¹⁷⁾ COM(2017) 823 final.

⁽¹⁸⁾ COM(2018) 321 final.

⁽¹⁹⁾ Izjava z vrha držav evrskega območja, 14.12.2018.

⁽²⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/deepening-emu-taking-stock-four-years-after-five-presidents-report_sl

⁽²¹⁾ Term sheet on the European Stability Mechanism Reform (Dokument o pogojih reforme evropskega mehanizma za stabilnost), 4.12.2018.

⁽²²⁾ Poročilo Richarda Murphya za skupino socialistov in demokratov v Evropskem parlamentu, <http://www.taxresearch.org.uk/Documents/EUTax-GapJan19.pdf>

⁽²³⁾ Mnenje EESO Obdavčitev – glasovanje s kvalificirano večino (ECO/491), še ni objavljeno.

⁽²⁴⁾ Sklepi Komisije SA.38375 (Lxb/Fiat Finance), SA.38374 (NL/Starbucks), SA 38373 (IRL/Apple), SA 38944 (Lxb/Amazon).

⁽²⁵⁾ UL C 125, 21.4.2017, str. 8 (točka 3.6, davčna politika).

5.2 EESO meni, da lahko izboljšanje in upoštevanje minimalnih socialnih standardov v državah članicah na podlagi skupnega evropskega okvira z visoko ravno varstva pomembno prispeva k navzgor usmerjeni socialni konvergenci. EESO želi poudariti, da bi morala takšna navzgor usmerjena socialna konvergenca, ko gre za izboljšanje pogojev za življenje in delo, temeljiti na trajnostni rasti, kakovostnih delovnih mestih in konkurenčnem poslovnem okolju, izboljšali pa bi jo lahko s pravičnim ravnovesjem med trdno ekonomsko podlago in močno socialno razsežnostjo.

5.3 Potrebno je ravnovesje med socialnimi in finančnimi vprašanji. Razpravo o evropskem ministru za gospodarstvo in finance bi bilo treba na primer dopolniti z razpravo o evropskem komisarju za delo in socialne zadeve, ki bi imel na voljo obsežne vire in bi bil med drugim odgovoren za spremljanje evropskega stebra socialnih pravic.

6. **Politični steber – temelj demokracije, solidarnosti in enotnosti**

6.1 Vse večje ekonomske neenakosti, izguba blaginje in negativna pričakovanja za prihodnost bi lahko v prihodnje močno vplivala na to, kako civilna družba ocenjuje EU. Krepitev treh drugih stebrov v skladu z zgoraj navedenimi predlogi je po mnenju EESO zato pomemben in nujen pogoj tudi za stabilizacijo političnega stebra. To je odločilnega pomena za krepitev zaupanja državljanov v EU.

6.2 Žal niti Evropski parlament niti socialni partnerji niso dovolj vključeni v evropski semester, v postopke v zvezi s čezmernim primanjkljajem ali v ukrepe, povezane z evropskim mehanizmom za stabilnost. Tudi to je katalizator za razdiralne sile, saj ima ocena, ali neka država na primer krši merila glede primanjkljaja ali katere strukturne reforme je treba izvajati, distribucijske in družbenogospodarske posledice. EESO se zavzema za nujno obsežno vključitev Evropskega parlamenta, pa tudi nacionalnih parlamentov, socialnih partnerjev in drugih organizacij civilne družbe v glavne odločitve o gospodarski in socialni politiki. Le tako je mogoče zagotoviti, da se bodo poleg nacionalnih interesov ustrezno upoštevali tudi različni strankarski vidiki in stališča civilne družbe.

6.3 Trenutno je v euroobmočje vključenih le 19 od 28 držav članic EU. Za dokončanje monetarne unije pa je potrebna vključitev tudi tistih držav članic, ki do zdaj še niso članice euroobmočja. To se mora zgoditi čim prej, pri čemer morajo tudi države same narediti odločne korake. Večina državljanov držav članic EU, ki niso v euroobmočju, meni, da ima skupna valuta pozitivne gospodarske učinke ⁽²⁶⁾.

6.4 EESO opozarja na pomen skupnega delovanja in enotnega nastopanja držav članic EU tudi v geopolitičnem smislu. Solidarnost, sprejemanje kompromisov in skupna prizadevanja so temelj blaginje in miru v EU, pa tudi ključna za njen mednarodni pomen in konkurenčnost. To velja predvsem za oblikovanje socialne in gospodarske politike. EESO zato poziva Svet in Komisijo, naj predložita ambiciozen načrt za poglobitev ekonomske in monetarne unije, da bi zagotovili varnost in zaupanje ter postavili temelje za pozitivno gospodarsko in socialno prihodnost EU.

V Bruslju, 17. julija 2019

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER

⁽²⁶⁾ <https://agenceurope.eu/en/bulletin/article/12271/23>